

PĀRDOMAS PĒC LTF DOMES SĒDES

14. oktobri notika LTF jaunās Domes pirmā sēde. Priekšā sēde D. Ivāns un I. Godmanis. Faktiski «parādi komandēja» I. Godmanis.

Tā kā par amatpersonu un valdes vēlēšanām plāšu materiālu sniedza laikraksts «Padomju Jauņatne» (17.10.89.), tuvāk pie tā nepakavēšos.

D. Ivāns un I. Godmanis atskaitījās par tikšanos ar maršalu Ahromēju, bet neko tādu, kas vēl nav publicēts presē, nepateica.

Manuprāt, mārsala Ahromēja vizite Latvijā bija meiginājums uz mudināt pēdējā laikā nošķūšos «internacionālistus». Biet vienlaikus «internacionālistiem» vairākkārt tika dots ari neaprorts mājiens, lai viji veltīgi negaida militāru iejaunkānos no centra, ka visas problēmas jārisina politiskiem līdzekļiem.

Sajā ziņā Ahromējeva uzstāšanas Latvijā aizdomīgi sakrit ar G. Meierovici LTF 2. kongresā slāstīto par attiecīgu norunu starp Beikeru un Sevardnadzi.

* * *

Pārdomām piedāvāju aprēķinu par speku samēru Dome un valde. Attiecībā uz Domu aprēķins uzskatāms par aptuvenu, jo visi rājoni vēl nav nozīmējusi savus pārīstāvus Domē, un vairāki tās locekļi vienlaikus sastāv vairākās (pat savstarpēji pretrunīgās) organizācijās.

LTF Radikālā apvienība (LNNK, VAK, LSDSP, Helsinki '86)	«Tīrīties» tautības frontes	LKP
Dome	21%	43%
Valde	19	48
Kongresā	26%	

Piezīme: No 48% «tīro» tautību valdes sastāvā 14% (3 cilvēki) ir vecā LTF aparāta algotie darbinieki.

* * * Daži zīmigi domnieku izteikumi (ari pārdomām):

V. Dozorevs: — Balsosānas rezultāti valde pārāk labvelgi. Labāk opozīciju frontes iekšienē, nekā iziet uz āru.

V. Lācis: — Ne Vagris, ne Dzenīlis, ne VDK vienski nesaņa, ka mēs (l. i. — LNNK — E.V.) gribam vest tautu preti astinim.

P. Laķis: — Mums ir zināms frakcionārīs. Kamēr mēs šo lietu neatrisināsim pašā saknē, mēs meklēsim viens otram uti. Jābūt federalismam un autonomijas principam.

J. Geidans: — Ka tas var būt, ka mēs bieži nevaram saprasties ar LNNK, tajā pašā laikā saprototies ar LKP?

M. Budovskis: — Mēs neesam vienota kustība.

A. Cirulis: — LTF pirmā gada vesture ir netīra. Ja sāksim rak-

pāties, būs materiāls daudziem skandāliem.

E. Cīlinskis: — Par ietekmes sferām cīnīs ne tikai LNNK vai Radikāla apvienība, bet arī LTF liberāla grupa, kura grib sevi identificēt ar visu Tautas fronti. Cīnīties ar parlamentārām metodēm ir normāli, nevajag tikai lamāties.

J. Dinevičs: — Skēj mūs tas, ka sākam izdalīt centru jeb «pareizos» tautību frontes. TF peč būtības ir cilvēku fronte. Ari PSKP ietekme ir vērojama. Vienības pamats ir parlamentārā skola; mums tā jāiziet.

J. Skapars: — Mēs nevaram būt koālīcija. Ar koālīci neko nevar panākt. Jābūt autonomām organizācijām un jāsādarbojas.

J. Dobelis: — Mēs nevaram būt tikai politiķi. Nav tāds laiks. Mums jābūt arī revolucionāriem. Mums ir jābūt apmierinātām ar kongresu.

Diemžēl balso, kā neaugšas pasaika. Lietišķais ipāšības netiek nemtas vērā. (Par lietišķājam ipāšībām atturētos spriest, bet Dome par valdes priekšsedētāju un viņa vietniekiem tiešām ievēleja no augšas ieteklē cilvēkus. Lielā mērā tāpēc tiek ievēlēta arī valde — E.V.)

I. Godmanis: — Mēs slimojam ar personālpolitiku, kad partija un citi veidojumi asociējas ar konkrētiem cilvēkiem. Jābūt līdzīgiem. ES un programmu un statūtu. Es turēšos centra pozīcijas. Dabūsu sitēnius no abām pusēm. Esmu jau dabūjis. Tātad — strīds lielā mērā par to, kas ir LTF — cilvēku fronte

vai organizāciju fronte. Domāju, ka strīds šeit ir lieks, jo jautājums pēc būtības tika izlemts jau 1988. gada vasarā un nodibināta cilvēku fronte.

Es toreiz orgkomitejai ieteicu organizāciju frontes variantu (organizāciju konfederāciju ar atbalsta (nevis dalībnieku) grupām) dzīves un darba vietas. Vēlāk analogiski priekšlikumu izvirzīja VAK Valmieras rajona nodaļa.

Dienmēlā toreiz visi dzīnās pēc dalībnieku skaita, par kvalitāti nedomājot, un mūsu variantus pat ne teicējot.

Domāju, ka laiks pierādījis, ka vajadzēja tomēr dibināt organizāciju fronti. Dzīve objektīvi prasa savu, un tāpēc nepieciešams spiests veidoties un attīstīties nepiemērotās struktūrās. Tāpēc nevajadzīgi asumi un, kā mazliet pārspieļot teicās Geidāna kungs, LTF dažreiz labāk var saprasties ar LKP nevis LNNK.

Organizāciju frontes variantā «tīrais» tautīfrontis, būdams atbalsta grupā, tikai atbalstītu vai neatbalstītu koālīciju partneru pieņemot kompromisu lēmumus, bet ar savu tiešo klātbūtni un politisko nekonsekvenči neprovocētu labos un kreisos uz savstarpejumi asumiem. Ar politiku janodarbojas profesionāli. Aizstājot tās, kā vēlējās.

Tādā gadījumā LTF labais spārns nebūtu praktiski vienlīdzīgs ar LKP kreiso spārnu un LTF laba spārna funkcijas pilnību radošas savienības, politizējusās profesionālās, nacionālās un kultūras biedrības un tamlīdzīgas organizācijas. Fronte būtu mazāk jutama partījas ietekme. Mazāk būtu «matu skaldīšanas» un savstarpejās plēšanās, jo ātri būtu skaidrs, kas ir

kas un kur ir iespējamā robeža abos virzienos.

Ja LTF ir cilvēku, nevis organizāciju fronte, skaidrs, ka dažādas organizācijas arī turpmāk caur saviem cilvēkiem centīs realizēt Tautas fronte savas politiskas intereses un centīs šajā nolikā dabūt savā ietekmes sfērā «tīro» svārīgo taufronti, ka rezultātā arī turpmāk būs neizbēgami konflikti frontes iekšējie visos tās limepos.

Mums tākai jāzīprot šo konfliktu objektīvais raksturs un neizbēgams (politiski valda politikas likumi), un tie nav jauzvērti ka nācīgas tragedēja, bet kā normāls politiskās attīstības process.

* * *

Kā vērtē Domi un valdi?

Manuprāt, to var vērtē ar neielu pīssardīgi uzsvīrītu plus zīmi. Galva ir palikusi turpat, kur bija, jo tālak to vienkārši nelaiža. Toties kļāt ir pievīces rumpis un saisinājies bīstami gārais kakls. Izsaus bažas visos LTF līmeņos joprojām saglabājusies patīgā un smagā astē, kura ir nērāstējama un tādēļ amputējama, bet kuru nocīrst vēl nekur (ari Valmierā) nav izdevies, un par kurām nocīrīšana iestājās pīketējai pie politizētās namā LTF II kongresa laikā. Jautājums joprojām aktuāls un paliek atklāts.

Tiri tehniskā ziņā jaunās Domes un valdes darbs, domajams, kļūs vieglaks un mazāk jūsēkļi nekā pērn, kad «spīce» tika savēlatas daudzas personas, kas politiski ir gādījumi cilvēki. Tomēr jāatzīst, ka arī šogad neesam varējuši iztikt bez «dekoratīviem elementiem».

Eriks VEBERS,

LTF Domes loceklis

Kur attālinās paralēles

(Ziemas kara 50. gadskārtā)

Tā Nu visai sīki esam izgājuši īsu Baltijas valstu okupācijas vēstures kuru, bet vēl maz zinām, kā mūsu ziemēju kāpināmies izdevās izvairīties no milj. piedāvātajiem padomju tautu brālīgajiem apkāpniekiem. Dažāk, salīdzinot pirmskārt Latviju un Somiju ar tagadējām, medīmā pārāk — kā būtu, ja Latvija savu attīstību būtu turpinājusi brīva. Tāpēc, lielas, vērtas uzzināt, kāpēc Somija ir tur, kur tā ir.

Ieteikmes sferu sadalījums Somijas un Latvijas likteņos ar Stājinu roku sāka vilkt daudzās, kas somu drošībdigas nepakāpības dēļ tomēr savstarpēji attālinājās. Atšķirībā no Latvijas somi nepiekrīta 12. oktobra sarunas piedāvātajai Baltijas valstu varianta padidzības pakta slēgšanai, bez tam — robežu grozījumiem, bāzu ierīkošanai, noctīšanu līkvidēšanai Karēlijā u. tml., uzskatot to par sākumu meiginājumiem iejaukties Somijas lietēs.

24. oktobra sarunas somi pret-priekšlikumi atdurbās jāpret atklātiem draudiem. Novembrī vēl bija dažas tīkšanās, bez vienošanās. Somijas kompartījas generalsekretārs Tominens divas reizes saņēma aicinājumu stāties ministru prezidenta postenī plānotajā «Somu Tautas Valdībā», tomēr abas reizes atteicās. Somu tauta bija vienota.

26. novembrī (sal. — incidents uz Latvijas robežas 1940. gada 14.—15. jūnija) Kremlis apvainoja somu artīlieriju sarkanarmēšu gru-

pas apsaudīšanā, 29. novembrī pārtrauca diplomātiskās attiecības un nākamajā ritā, lauzot Terbatas 1920. gada miera līgumā, padomju aviācija no bāzēm Igaunijā izdarīja uzlidojumus Somijas pilsētām. Bijā sācies 105 dienas ilgais Ziemas karš.

1. decembrij Molotova proklamējās «Somijas Tautas Valdības» (Latvijā — Kirhensteina Valdība) galva un ārlietu komisārs, kopš 1918. gada Krievijā dzīvojošais O. Kūsinens, kļuva par Politbiroja loceklī. Ar viņu zīri tika parakstīti padidzības un sadraudzības līgumi. Sādos Somijas divvaldības apstākļos PSRS uz Tautu Savienības pilnapulces pieprasījumu paskaidroja, ka jaunā Somijas valdība esot līgusi padidzēt līkvidēt bīstamos plānus, kas šai reģionā apdraudot mieri. Somija piekrita, bet PSRS atteicās no ietekuma domstarpības nokortot miera celā, un 14. decembri PSRS izsledza no Tautu Savienības.

Lai gan 1923. gada 11. novembrī bija slēgta Latvijas — Somijas aizsardzības alians, Latvija bija stāpātām valstīm, kas baidījās atklāti atbalstīt Somiju, balsošanā atturoties.

Sarkanā armija Somijas robežu pārsoļojo kolonās ar orķestri un

transparentiem, taču somu tautas atbalsta vietā sastapa sīkstū pretestību. Somu armija janvārā sākumā aplūra uzbrukumu, bet ilgi gan viens nespīdīgs pretestības padomju pārspēkam, neraugoties uz vairākām somi uzvarām kaujās un Stājinā «tīrīšanas» vājinātās sarkanīgās milzīgajiem zaudējumiem.

Kas tomēr spēja Padomes 8. martā sākt miera sarunas? Prezidenta Pāsiķivi «Atmīnās» teikts, ka Molotovs un Zdanovs, kuri vadīja miera sarunas no padomju pusēs, to gātā atsaukušies uz īstējamo riņķumvalstu uzbrukumu Padomju Savienībai. No šīs konfliktisituācijas izvairīties, PSRS atcēla Somijas valdību un slēdza miera līgumu naktī no 12. uz 13. martu. Somijai izvirzot simagus noteikumus.

Bet ar to Somijas nedienas nebeidzas. Padomju spiediens nepārtrauktu prisību un incidentu veidā turpinājās. Tā 22. maijā Helsinkos dibinātā «Biedrība mieram un draudzībai ar PSRS» cīta starpā izplatīja musinōšus, provokatoriskus uzsaukumus un demonstrāciju, glūži kā vēlāk «demonstranti» Latvijā, ar lozungiem «Lai dzivo Padomju Somijai», «Nost ar valdi!».

Uldis PUNKSTIŅŠ

PAR BALTIJU

11. septembra «Der Spiegel» publīcē intervju ar Somijas prezidentu M. Koivisto, kurā liešākā daļā vēlāk Somijas nostājās Baltijas jautājumā. Neliels fragments no tās:

Jaut.: «Somijā ir kvalificēta darbaspēka trūkums. Vai jūs varat iedomāties vieststrādnieku importu no Baltijas republikām?»

M.K.: «Agrākais Igaunijas partijas vadītājs Vaino vairākārt izteicās pārmetumus, ka somu TV radot grūtības Igaunijā. Ja pie pārpildītās vitrinas mīniešiem piedāvā lielu galas izvēli, tad pēc Igaunijas partijas vadības domām tā bija sīta provocācija.»

Tas, ka Lietuvas AP pasludinājusi par nelikumigu 1940. g. aneksi un LKP avīze publicējis partijas suverenitātes projekts, liecina par neatstābto republikas neatkarības centēšu pārīti, neskatos uz Maskavas bridinājumiem par PSRS šķēršanas nepielaujamību (International Herald Tribune, 25.09.)

dejādi Somija netieši nav ietekmējusi arī satrākumu Baltijā?»

M.K.: «Agrākais Igaunijas partijas vadītājs Vaino vairākārt izteicās pārmetumus, ka somu TV radot grūtības Igaunijā. Ja pie pārpildītās vitrinas mīniešiem piedāvā lielu galas izvēli, tad pēc Igaunijas partijas vadības domām tā bija sīta provocācija.»

1. decembri PSRS parakstījusi tikai 55 no 140 starptautiskiem noligumiem dabas aizsardzībā. PSRS ir bijusi slēgta sabiedrība, savukārt daudzi noligumi paredz monitoringu, t. i., starptautiskās vides noveršanu, kurā Kremlī jauči jauc bistamas kīmikālijas. (Time, 25.09.)

Bernards Levins: «Ilgi pirms Gorbačova to vareja dzirdēt, es pa-

redzēju, ka spēks, kurtš var sāgraut Padomju Savienības impēriju, nav disidenti un pat ne bāds, bet nacionālisms.

Man likās, ka es varēju spēkti šīs kustības ar entuziasmu, taču mans entuziasms ir pleikus. Vēsturē jau bieži ir gadījies, ka neatzīstību pīselīgākais un pacīgākais ceļš ir ebreju apvainošana. Lejpingrāda, Karēlija, Maskavā, Azerbaidžānā, Uzbekijā parādās reālās ebreju grautību briesmas, un vēstures paziņēj saprot, cik maza dzirkstele nepieciešama to sākumā.» (The Times, 25.09.)

RIETUMOS

Pēc tiešās demokrātijas likumiem, jebkuru Sveices konstitūcijas grozījumi apstiprina tauta, tāpēc krievi, «zījai» un pacifistu grupas kopumā savākušas 111 000 parakstu un pieprasījušas referendumu ar lozungu «Par Sveici»

armijas». 26. novembrī Sveices tauli jāzīšķiras par armijas nepieciešamību. (Frankfurter Allgemeine, 23.09.)

1989. g. beigās pasaules precu tirdzniecības apjoms pret 1982. g. būs pieaudzis par 40% (šī gada pieaugums necerēti augsts — 7%). Svarīgākās strukturālās izmaiņas, kas noteikušas šādu strauju augšēju:

- 1) tīrgaus funkciju uzlabošana deregulējotās un denacionalizācijas ceļā;
- 2) uzīcēšanas lielāko banku pretnīcības pasākumiem;
- 3) tālaka kapitāla plūsmu liberalizācijā;
- 4) ekonomiskās reformas PSRS, dažās Austrumeiropas valstis un Ķīna;
- 5) reģionālā tirdzniecības barjera atcelšanā.

(Financial Time, 15.09.)

Sagatavoja

Edmunds KRASTINS

